

FREDNINGSVÆRDI ER

KIRKESTRÆDE 20

KØGE KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	06. 01.2012
Besigtiget af:	Caspar Jørgensen
Journalnummer:	2011-7.82.07/259-0002
Kommune:	Køge Kommune
Adresse:	Kirkestræde 20
Betegnelse:	Kirkestræde 20
Fredningsår:	1918
Omfang:	<i>Forhuset (1527)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Boden ligger umiddelbart syd for Sct. Nicolaj Kirke i sidegaden parallelt med Nørregade. Grunden er lille, mere firkantet end langstrakte, og er udstykket fra en større ejendom. Bygningerne i karréen er opført langs skel og danner tilsammen gårdpladser, der er brolagt. Bygningerne langs Kirkestræde består typisk af en blanding af mindre ”huse og boder”, der oprindeligt var beboet af håndværkere eller udlejet til fattigfolk. Kirkestræde 20 består i dag af den lille bod, der er det ældste bevarede daterede bindingsværkshus i Danmark.

Bindingsværkshus på muret kælder med vægge af flintblokke og marksten og dækket af et stejlt heltag med munke- og nonneteglsten. Boden er i en etage og på tre fag. Tavlene er muret med munkesten, og der er skråstivere i de to vinduesfag. Det store tagudhæng bæres af lange svungne knægte i sengotisk stil. Den øvre del af gavlen er listeinddækket, bræddebeklædt, med to sugfjæl og afsluttes af en husbrand i hver gavl. Der er revlehalvdøre af egeplanker med jernbeslag mod gade og gård (dvs. vest og øst). I dørfaget mod vest ses en kølbue på overliggeren og herover udskæringen, som daterer huset: ANNA ANO DNI MDXXVII. Der er torammede, sortmalede vinduer med blyindfattede, rombeformede ruder.

I det indre findes et rum uden ildsted, hvor loftbjælker og -brædder antagelig er genanvendt tømmer fra 1500-tallet ligesom tagspær og bjælkelaget mellem kælder- og stueetage. Desuden ses enkelte ældre fliser. Der er i øvrigt fornyede, men traditionelt udformede overflader og materialer.

— BYGNINGSHISTORIE

Bygningen er via dørhammeren dateret til 1527 og er dermed den ældste daterede bindingsværksbygning i Danmark. Det er antagelig resterne af en boderække. Ifl. Brandtaksationer 1761 og 1801 bestod bygningen allerede da af en bod på tre fag foruden en nu fjernet tilbygget lude også på tre fag på nordsiden.

1908 var det Køge Kommunes plan at nedrive boden for at skabe plads til et alderdomshjem. Nationalmuseet og formanden for Køge Museum argumenterede for at bevare bygningen, og i sommeren 1908 besluttede byrådet at bevare huset forudsat, at Nationalmuseet og Køge Museet betalte restaureringen.

Restaureringen blev ledet af C.M. Smidt og har bl.a. omfattet frilægning og istandsættelse samt rekonstruktion af bindingsværket herunder knægtene, fjernelse af luden, indsættelse af nye vinduer i renæssancestil, indsættelse af nye rekonstruerede døre med smedjærnsbeslag samt den markante udskiftning af de eksisterende vingeteglsten med munke- og nonnesten (som det dog ikke er dokumenteret, at huset havde i 1500-tallet).

Efter restaureringen synes Køge Museum at have brugt huset delvist til magasin. 1941-46 blev huset anvendt til sommerkontor for Køge Turistforening og 1946-1956 rummede huset generalkonsul Fauschous private samling.

I 1958 blev sydmuren gennembrudt for at skabe forbindelse til den nyopførte biblioteksbygning, og rummet i stuen taget i brug som børneafdelingens eventyrрум. Samtidig var rummet udsmykket med et vægmaleri af Peer Dahl med motiver fra H.C. Andersens eventyr. 2002 blev kælderbjælkelaget udskiftet. I 2004 etableredes den nuværende murede nedgang til kælderen.

— KILDER

Hans Henrik Enqvist, Bevaringsværdige huse i Køge, 1978.

Køge By's Historie I-II, 1988.

Marie Bach, Ole Degn og Poul Strømstad: Køge 1500-1950. Scandinavian Atlas of Historic Towns no. 7. Denmark 1993.

Sölve Johansson: Från Tuessens Bodar til Malmöhus Slott, side 33-62. Hikvin 13, 1987.

Chr. Axel Jensen: Dansk Bindingsværk. Kbh. 1933.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Boden udgør en vigtigt del af gadebilledet og viser gennem sin beskedne størrelse, at der hovedsagelig har boet håndværkere og fattige i denne baggade i kontrast til de rige købmandsgårde langs f.eks. Brogade. Bygningen udgør et af de vigtigste og ældste

enkeltelementer i Køges førindustrielle bebyggelse, der er blandt de bedst bevarede bebyggelser fra årene omkring 1600 i det nuværende Danmark.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Bygningen er blandt de meget få bevarede verdslige bygninger fra 1500-tallet. Den har antagelig været beregnet for udlejning til fattige, og selvom den er ombygget, forkortet og gennemgribende restaureret viser bygningen den begrænsede plads, belysnings- og opvarmningsmuligheder, der var i den slags boliger. Det bevarede bindingsværk fortæller desuden om bygningshåndværkernes færdigheder og om konstruktionsmetoder i 1500-tallet. Men den bærende kulturhistoriske værdi knytter sig til de udsagn, bygningen giver om boligforholdene i 1500-tallet.

Hertil kommer, at bygningen er et kulturhistorisk interessant eksempel på, hvordan arkitekter og andre borgere som f.eks. sagførere, læger og lærere især fra 1890'erne opdagede bygninger af anonyme bygmestre og tilskrev dem æstetisk værdi, de blev et vigtig udtryk for den lokale byggeskik. Netop Kirkestræde 20 er fremhævet i de fleste ældre oversigtsværker som et af hovedeksemplerne på lokalbyggeskik og traditionelle bindingsværkskonstruktioner.

Sammenfattende er bygningens autenticitet begrænset som følge af nedrivninger og ombygninger. På den anden side er det en af de få endnu eksisterende bygninger fra begyndelsen af 1500-tallet. Tilsvarende er der kun tre fag tilbage af den række af boder, der blev opført, derfor er bodens integritet målt i forhold hertil begrænset. På den anden side er boden et meget vigtigt element i den samlede bystruktur. Endelig er bygningen meget signifikant, som en af de ældste daterede bindingsværksbygninger i Danmark, og som spor efter ældre boligformer og sociale forhold.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig især til bygningens kvaliteter som såkaldt lokal byggeskik og dermed som alternativ til den akademiske arkitektur. Det er f.eks. de enkle former, der spiller sammen med gadebilledet og bindingsværkskonstruktionerne.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

Fredningsværdierne knytter sig både til de ældre bygningsdele som bygningstømmeret og de murede tavle samt til de bygningsdele, der er resultatet af den rekonstruktion og restaurering, der blev gennemført